

Viðmerking

Er føroyskt bara eitt »endurkonstruerað« mál?

Í sambandi við áhugaverða grein hjá Jeffrei Henriksen seinasta hósdeg tekur Sosialurin í oddagreinini sam-

dag nakað afturíftur evnið og gera stutta lýsing av móðurmálinum við teirri niðurstøðu, sum ikki er

nýggj, at okkara mál var um at verða trokkað burtur, men er verðið »endurkonstruerað«, sum tikið verður til. Øll málhugað kenna hesa niðurstøðu og tað, at høvdu vit ikki kvæðini, Svabo og Hammershaimb, so hevði okkara móðurmáli ikki verið liv lagað.

Stór misskiljing, tori eg sum leikmaður at halda. Uttan iva hevur málið verið rættiliga forbronglað her á Havnarleiðini, so nógv sum her var at hoyra v donskum; men ikki hava teir báðir Svabo og Hammershaimb lagt hvalbingum, dalbingum, biggjarmonnum, kollfíringum, lambamonnum, fuglingum ella nøkrum øðrum føringum orðini í munnin í teirra dagliga samskipti, og sjálvt um føringar í gomlum døgum við eldhuga livdu við í tí, sum kvæðið var á gólvi ella á kvöldsetu og í ymsum lívsins fómum ofta tóku til rámandi orðini, so mugu vit hava tað í huga, at tað, serliga her norðanfjórðs, seinastu tvey-trihundrað árin hevur verið kvæðið so nógv meira á donskum enn á føroyskum.

Nei, føroyskt mál man ongantíð hava verið í vanda fyri týning úti um landið. Hugs-ið bara um sagnirnar og ævintýrin, sum Jákup doktari festi á blað av mannatungu, um fólkalívsmyndirnar hjá V. U. Hammershaimb, als ikki skrivaðar á nøkrum »endurkonstrueraðum« máli, men soleiðis sum fólk hava tósad - havið í huga kvæðskapin hjá Sjóv-árbóndanum og hjá Nólsoy-arpalli, sum ikki munu hugsa so nógv um málrøkt, men yrktu soleiðis, sum málið nátturliga fall teimum í penn og á tungu.

Komin fram í okkara öld hava vit tað málið, sum Hedín Brú við sínum málsliga og mentunarliga stóði í bygdarlívnum í Skálavík ríkaði okkara bókmentaheim við, og sig so málið hjá sandvíkinginum Martini Joensen, sum í sínum skaldskapi eisini visti, at føroyskt sera væl var ført fyr í lýsa meir aog djúpari enn bara um tað, sum sæst og hoyrist rúndan um okkum. Gaman í er her talan um okkara fremstu prosasköld, sum listarliga hava sett sín persónliga dóm á málið, men grundstøðið er bygdamálið, soleiðis sum teir hava tikið tað til sín á barnaárum.

Óg sum dómur um góðan og mergjaðan málburð havi eg hug til enn at nevna t.d. orðalagið hjá Hans Iversen, sála, soleiðis sum hann málbar seg í dagligari talu, á tingi og eisini í blóðunum, teir prosastubbar sum ver-

móður mín Jóhanna Jensen, ættad úr Elduvík, læt úr hondum, og eisini t.d. endurníningarnar hjá vágbinginum Jákupi Paula Nielsen, barnvaksin í Fámien, sum eru at lesa í Varðanum. Jú, dømini eru so mong um gott og livandi frásøgumál, soleiðis sum tað gjøgnum öldirnar hevur ment seg í tí førska gerandislívnum.

Ikki fái eg slept hesum uttan at skoyta uppí um, hvussu eg eisini málsliga var hugtikin, nú eg í summari las týðingina hjá Sigurði Joensen av Íslandsklokkuni hjá Halldóri Laxness. Sigurð telist sjálvur millum okkara bestu prosasköld; men um enn listarliga meðvitíð og tokkin til tað forna hava sett síni merki, er her talan um so ríkt og fjølbroytt mál, runnið av bygdamálinum norðuri við Gjógv, at tú situr heldur hámur eftir, at tú sjálvur komin upp í eldra manna lið ikki fekt lært titt móðurmál so til lítar.

Niðurstøðan av hesum heldur langa lestri við dómum skuldi vera, at føroyskt mál als ikki er og ongantíð hevur verið at meta sum ein avskeplað fornleivd, men at tað, um enn ávirkanin úr donskum hevur sett síni sjónsku spor, gjøgnum öldirnar er búnað og hevur vaksið seg til eitt sjálvstøðugt mál, sum ikki nýtist at smæða seg burtur millum onnur mál.

Óg tá ið um tað ljóðliga ræður, so hoyrir tú ikki nógvastaðni so ljóðfagurt málføri, sum t.d. tá í sumbingur tekur til orðanna.

Men hetta, at tess longri vit eru komin burtur frá tí fornorrøna, tess meira er gingið niður á bakka við móðurmálinum, var tann hugburður, sum førdi okkum føringar út í óføri, tá ið mál okkara skuldi fáa sín skrivliga búna. Bygnaðurin var ikki hildin at vera nógv bæriligur, finnst mátti aftur til hábærsliga frummál teirra edilinga, sum búleikadust um hesar og aðrar norðurstrendur í fornari tíð.

Men nær hevur frummálið verið tósad? Mundi ikki Gøttutróndur strokið sær um sítt reyða skegg og rist við høvðinum, um hann visti aftur til sín og sá, hvussu teir yngru menninir, Snorri Sturlason og aðrir úr 13. øld, fóru um málið? Mín gamli lærari Rikard Long plagdi í sínum hugleiðingum um upprunaligt mál at tósa um tað forngermanska, og soleiðis kundi verið hildið á aftur í tað indoeuropeiska, ja, heilt aftur til Adam og Evu fyr veruliga at funnið fram til, hvat ið var

upprunaligt og rætt.

Mín sannføring er, at tað saktans hevði borið til nógv betri at givið okkara máli eina skrivliga fláting, sum allir føringar, sum frá leið, høvdu kent seg betur í enn í hesum gamla skriftbúna, sum hevur so alt ov lítið við okkara mál at gera, sum tað

veruliga hevur vaksið seg frá.

Men lat okkum nú lætt av ljóði á hesum sinni og kanska koma meira konstruktivt inn á hendan spurning eina aðra ferð.

Ólavur Hátún

Sjálvbodnar í Kvinnuhúsinum

45 sjálvbodnar eru knýttar til arbeiðið í Kvinnuhúsinum sum vaktir, í ráðgeving og nevndum. Arbeiðið í Kvinnuhúsinum er grundað á sjálvbodnar, tí er umráðandi at vera so nógvur sum gjørligt.

At vera vakt á Kreppumíðstöðini inni ber at svara telefonini og taka ímóti kreppuraktum konum og børnum. Vaktin byrjar kl. 17 og endar kl. 07. Hvør vaktin hevur eina forvakt og eina bakvakt fimm hvørja viku. Um eingin kona flytur inn á vaktini, kann vaktin sova trygt og bert svara telefonini um hon ringir. Ynskir kona at flyta inn ringir forvaktin eftir bakvaktini, tað skulu vera tveir at taka ímóti.

Sjálvbodnu vaktirnar eru limir í Kvinnuhúsfelagnum. Triðja hósdeg í hvørjum mánað er limafundur. Á hesum vaktum hittast vaktirnar, ymisk evni verða viðgjørd, tósad verður um spurningar viðvíkjandi vaktararbeiðnum, ymskir fyrilestrar verða hildnir av innbødnum, eisini er kunning frá starvsfólki og nevnd.

Arbeiðið sum sjálvbodnin vakt í Kvinnuhúsinum er spennandi, um tú hevur áhuga fyri sosialum arbeiði. Kundi tú hugsað tær at hoyra meiri um, hvat tað inni ber, so ring á tlf. 17200 ella stökk inn á gólvíð í KFUM. Skrivstovan er opin frá kl. 10 til kl. 16.30.

Onnu Smith til minnis

f. 31/10-1955, d. 9/8-1997

Staður langt heimanífrá, vóru boðini tung, men ikki óvænð at fáa, at tú var tikin burtur.

Tá ið ongum av okkum í húsinum untist at verða við til jarðarferðina, verða hesar fáu reglur skrivaðar tær til minnis.

Kenda sálmaskald okkara Mikkjal á Ryggi tekur í einum vælkendum sangi soleiðis til:

„har kærlleiki man ráða, har blíðni er við borð, har mildar tungur sáa, tæy mjúku troystar orð.“

Í einum slíkum heimi vaks tú upp norðuri í Klaksvík. Høgt elskað og vird, sum einasta systir millum fyra brøður. Sum ein blóma, ið veksur upp, og fólmar á sumri.

Men Harrans vegir eru ikki okkara, sum ofta hevur verið tikið til. Óg lítið grunaðu vit, at lívs-tráðurin skuldi verða slitin í bestu árum.

Aftaná real- og HF-próvtøku setti tú tær sum mál at víga lív títt til lærarastarvið, sum tú eisini gekk uppí av heilum hjarta, líka til sjúkan tók yvirhond, og noyddi teg

til fráveru.

Ein virkandi kvinna. Bæði mentunarliga, politiskt, og ikki minni stóru umsorgan fyri teimum minni mentu í samfelagnum, verður nakað av tí, ið vit fara at minnst teg fyr, nú ið tú ert farin.

Seinasta ferð tín um lívsfjórðin var strævin, við andrðri áðrenn tú lendi hinumegin.

Sjálv vistu tú væl hvønn veg, ið leiðin bar, hóast tú fyri okkum, ið stóðu tær nær, vísti stóra styrki við ongantíð at falla í fátt, við gremjan um høvdu lagnuna.

Til tykkum: Sonna, Mariu Kristinu, foreldur, brøður og onnur, ið stóðu tær nær. Harrin styrki tykkum á ókendu leiðini fyrri framman, við orðinum úr fyrra brævi Pæturs kap. 5 v. 7: „Kastið alla sorg tykkara á Hann! Tí Hann hevur umsorgan fyrri tykkum.“

Góða Anna! Vit millum

Gilja fara at sakna teg, og vilja minnst teg við virðing og takklæti!

Verð væl goymd til uppreisnina.

Hans Vilhelm

Tann stóra SUMMAR-ÚTSØLAN
við **50%** avsláttir endar leygardagin

Hevur tú hug at seyma kanst tú enn gera eitt gott keyp

Nakað av stokkum eru eftir enn

AERO stokkar, tveir fimm og rundir,

nú bert kr. 10,-

Bambus stokkar

nú bert kr. 20,-

Vit hava eisini nógvar góðar og bíligar restir

Sp/f MARJUN HEIMÁ
C. Ployensgøta 4
100 Tórshavn
Tlf. 12531